ՓՈՒՆՋ

ԹԻՒ 715 — ՇԱԲԱԹ — 1872 ՄԱՐՏ 25

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Կայսերական և թագաւորական կուսակցութիւնք, Գաղղիոյ մէջ, ներկայ կառավարութեան ջանից և խիստ հսկողութեանց հակառակ, կ՚յաջողին այլ և այլ միջոցներով ժողովուրդն յուզել. կայսերականք իրենց նպատակ ունելով զնաբոլէոն դարձեալ Գաղղիոյ դահը բարձրացնել. և կըսուի թէ՝ փարիզի մէջ արդէն այս նպատակաւ ի ծածուկ առժամանակեայ կառավարութիւն մը հաստատուած է։ Միւս կողմանէ ալ Օրլէանեանք ոչ նուազ ջանիւք կգործեն իրենց նպատակին հասնելու համար։ Նոյն իսկ երեսփոխանական ժողովն այս կուսակցութեանց մասնուած է, և հասարակապետականաց ձայնը տակաւ կնուազի ի միաս գործոց և ձեռնարկութեանց ներկայ իշխանութեան։

Հասարակապետականաց մէջ երեւելի եղող Կամպէթթա մօտերս նախագահ Պ. Թիէրի երթալով ծանուցեր է թէ կայսերականք որոշած են զինքն ու զթիէր բռնել բանտարկել։ Ասոր վրայ, Պ. Թիէր զկամպէթթա իւր քով ի դիպահոյ դնելով անմիջապէս զգուշութեան միջոցներ ձեռք առեր, և փարիզի շուրջը գտնուող և իրրեւ Նարպէոնեան կասկածելի գունդերէն մէկ քանին գաւառները ցրուեր է։

Կհաստատեն թէ, Պ. Թիէր որոշած է՝ պատերազմական հարկը Գերմանիոյ ամբողջ վճարելէն, և գերմանական զօրաց ձեռքը ի դրաւ մնացած գաղղիական երկիրները ազատելէն անմիջապէս յետոյ, հրաժարիլ, և երեսփոխանական ժողովը վերակազմել տալով անոր միջոցաւ Գաղղիոյ կառավարութեան ձեւը որոշել. սակայն կկարծուի թէ կուսակցութիւնք չպիտի թողուն որ Թիէր իւր այս բաղձանաց հասնի, և գերմանական զօրաց Գաղղիա գտնուած տեղը դարձեալ վեր ի վայր պիտի ընեն իրենց հայրենիքը։

Ափսո՛ս որ Գաղղիա այսպէս աւեր ու աւար պիտի ըլլայ և գաղղիացիք ցիր ու ցան պիտի թափառին։

Պ. Թիէր երեսփոխանական ժողովոյն մէջ մօտերս յայտներ է թէ՝ Գաղղիա եւրոպական կառավարութեանց հետ բարեկամ է. միայն թէ Թունուսի իշխանութեան հետ ձեղայիրի խնդրոյն համար ուղղակի պիտի բանակցի առանց Բ. Դրան դիմելու, թէպէտ Բ. Դուռը կպնդէ թէ Թունուսի վրայ դերիշխանութիւն ունի ինքը։ Յետոյ Սեւ ծովու մէջ Ռուսիոյ ձեռնարկած ամրութեանց վրայ խօսելով՝ այս մասին փարիզի դաշնադրութեան մէջ եղած փոփոխութեան պատասխանատուութիւնը բոլորովին Անգղիոյ վրայ ձգեր է, առարկելով թէ նոյն առեն Գաղղիա երբեք միջամտած չէ. և թէ այժմ Գաղղիայէն առաւել Անգղիա կզգայ յիշեալ փոփոխութեան հետեւանքը։

Զարմանալի է որ Պ. Թիէր մէկ կողմանէ ցաւ կ՚յայտնէ փոփոխութեան վրայ. իսկ միւս կողմանէ ինքը ձեղայիրի խնդրոյն համար Բ. Դրան չդիմեր և չյարգեր Թունուսի վրայ Օգոստափառ Սուլթանին ունեցած վերհսկողական իրաւունքը։

Անգղիական լրագիրք վերջին օրերս իրենց ուշադրութիւնը միայն Ալապամայի խնդրոյն վրայ դարձուցած չեն։ Ռուսիոյ կառավարութեան զինուորական պատրաստութիւնք մանաւանդ ծովային զօրութեան բազմապատկութիւնը և ծովեզերեայց ամրացնելութիւնք այս թերթերուն երկար խորհրդածութեանց ու դիտողութեանց նիւթ եղած են։ Անգղիոյ համար յապագային վտանգ մը կը դուշակեն, և կմեղադրեն կառավարութեան ներկայ պաշտօնեաները՝ իբրեւ անհոգ կամ անհեռատես։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կրօնական ժողովն երկուշաբթի օր առաջին նիստն ընելով դիւանը կազմեց՝ որ է՝

Ատենապետ՝ Տ. Թադէոս Արքեպիսկոպոս.

Փոխատենապետ՝ Տ. Խորէն վարդապետ փոխանորդ Երուսաղէմայ.

Ատենադպիր՝ Տ. Մատթէոս վարդապետ Իզմիրլեան։

Փոխատենադպիր՝ Տ. Խորէն քահանայ Բէհլիվանեան։

Այս շաբթու մայրաքաղաքս Թաւրիզեան Արմաշի Գերապատիւ Վանահայրն և Միաբաններէն Տ. Պօղոս, Տ. Ստեփաննոս, Տ. Ներսէս և Տ. Յակոբ արժանապատիւ վարդապետք, որով վանքին մէջ կմնան միայն երեք վարդապետք։ Ներսէս վարդապետ Վանահօր հետ կգտնուի, իսկ միւս երեքը Վանահօր ամբաստանողք են, և Պատրիարքարանէն կոչուած են իրենց ամբաստանութեանց քննութեան համար ի ներկայութեան Վանահօրն։

Շատ յաւ կիմանամք Արմաշի Վանահօր և Միաբանաց մէջ վերելած այս անհամաձայնութեան վրայ, որով հարկաւ կվնասի վանքը և հետեւաբար Աղգը։ Երանի՛ թէ Պատրիարքարանը բարեհաճէր անյապաղ վրհնան տալ այս խնդրոյն, և Վանահայրն ու Միաբանք չհարկադրէին մայրաքաղաքիս մէջ ընդերկար թափառիլ։

Խասգիւղի քահանայական պատուարժան դասուն, թաղական խորհրդոյն և ժողովրդեան կողմանէ հանրադիր մը ներկայացեր է կրօնական ժողովոյն որով կխնդրեն Խասգիւղի առժ. Քարոզիչ կարգել Պրուսայի հրաժարեալ Առաջնորդ դերապատիւ Տ. Բարթողիմէոս Ս. Արքեպիսկոպոսը։ Կրօնական ժողովն չէ կրցեր այս մասին որոշում մը տալ առ այժմ։ Կըսեմք թէ, Ս. Պատրիարքը ժողովոյն մէջ յայտարարութիւն ըրեր է թէ Բարթողիմէոս եպիսկոպոսի վրայ Պրուսայի քահանայից ոմանց կողմանէ եղած ամբաստանութիւնները ուրիշ բան չեն, բայց եթէ կիրքէ յառաջ եկած ոչնչաբանութիւններ։ Ս. Պատրիարքը այս յայտարարութիւնն ըրած է ուրիշ անգամներ ալ, և պատուիրեր է որ խասգիւղէն յիշեալ գիրը ներկայանայ, սակայն՝ զարմանալի է՝ որ դարձեալ նոյն ինքն Ս. Պատրիարքը այլեւայլ դիտողութեամբ արգելք եղեր է՝ հալածեալ և զրկեալ եպիսկոպոսի մը համար փոքրիկ պաշտօնի մը որոշման։

Հարկադրեալ եմք ծանուցանել թէ Օրագիր և Մանղումէ երեքշաբթի օրէն սկսեալ երկամեայ դադարման հրաման ընդունեցան Բ. Դրնէն, առաջնոյն 699 ըդթուոյն մէջ ծխախոտի մենավաճառութեան վրայ եղած խորհրդածութիւնը, և երկրորդին 1876 և 1877 թուոց մէջ տեսնուած հրատարակութիւնք ապօրինաւոր դատուելով։

Աւելորդ է դիտել թէ յիշեալ երկու լրագրաց խմբագրապետաց համար ո՛րչափ նիւթական վնասուց պատճառ կըլլայ այս հարուածն։ Անշուշտ այս դիտողութեամբ է որ, ինչպէս կըսեմք՝ մայրաքաղաքիս մէջ քանի մը թաղեր հանդանակութիւն սկսուած է ի փոխարէն մեծ վնասուց Օրագրի, և այս գիշեր ալ կէտիկ-փաշայի թատրոնին մէջ վառաւոր ներկայացում մը պիտի տրուի ի նպաստ Ագապեան վարժարանի, որ Մանղումէի խմբագրապետին խնամոց և տընօրէնութեան ներքեւ դտնուելով Մանղումէի դադարումն հարկաւ անոր ալ վնաս կուտայ։

Առ Օրագիր և առ Մանղումէ պատուարժան հասարակութեան կողմանէ մըտադիր ընծայեալ համակրութեան այս ցոյցերն անտարակոյս մեծ քաջալերութիւն և մխիթար են անոնց խմբագրապետաց համար, որք արդէն ծանր բեռանց տակ ճնշուած ըլլալով, վերջին հարուածն ալ՝ եթէ անդարման մնար, թերեւս վնասուցուներ անոնց երկայնմտութեան ոգին։

ՓՈՒՆՋ

Երուսաղէմայ Միաբաններէն վանեցի արժանապատիւ Տ. Յակոբ վարդապետ ալ այս շաբթու մայրաքաղաքս եկաւ, Տ. Եսայի Ս. Պատրիարք Հօր կողմանէ արտաքսեալ ըլլալով։ Կըսեմք թէ ուրիշ վարդապետ մ'ալ՝ այսպէս արտաքսեալ՝ քիչ օրէն մայրաքաղաքիս մէջ կը տեսնուի։

Ի՞նչ է ասոնց յանցանքը։ Այս հարցումն ըրինք, քանի անգամ որ ծանուցինք Երուսաղէմէն արտաքսեալ վարդապետաց մայրաքաղաքս թափիլը՝ բայց չկրցանք օրինաւոր պատասխան մը լսել. և զարմանալի է որ՝ նոյն իսկ արտաքսեալք խոր լռութիւն կպահեն իրենց հալածման վիճակին մէջ անգամ։ Թո՛ղ լռեն ասոնք, բայց մեք ուրիշներէ կիմանամք որ Տ. Եսայի Պատրիարքը չկըրնար համաձայնիլ սոցա հետ, վանքին կանոնադրութիւնը՝ որոյ գործադրութեան համար ուխտած է, առ ոչինչ համարելով և իւր հաճոյից ու կամաց համեմատ և միապետաբար գործելով յամենայնի։

Պօլսոյ Ս. Պատրիարք Հայրը անցեալները Տ. Եսայի Ս. Պատրիարքին հարցում մ'ուղղելով ուղեր է իմանալ բաղմաթիւ բանիբուն և գործունեայ վարդապետաց արտաքսուելուն պատճառը. սակայն պատասխան ընդուներ է թէ «Դու ինչո՞ւ Մշոյ միաբանները ժամանակաւ և ի պատրիարքութեանդ իսկ հալածեցիր և չկրցար սիրաշահիլ»։

Զեմք գիտեր թէ, մեր Ս. Պատրիարքը ինչ ըրաւ իրեն ուղղուած այս պատասխանին վրայ, որ ճիշդն ըսելով՝ պատասխան չէ. այլ իւր հարցմանը դէմ ուրիշ հարցում մ'է։

Տ. Եսայի Ս. Պատրիարքը եթէ չբարեհաճիր մեր Ս. Պատրիարքին յայտնել վարդապետաց արտաքսման պատճառը. գոնէ թո՛ղ շնորհ ընէ իւր պատուական Սիոն ամսագրոյն միջոցաւ ծանուցանել թէ ինչո՞ւ չգործադրուիր Երուսաղէմայ կանոնադրութիւնը, և ինչո՞ւ ինքնին կը գործէ և Տնօրէն ժողով չունի. և թէ՝ ի՞նչպէս կրնայ առոտն կոխել այն կանոնադրութիւնը, որոյ անթերի գործադրութեան համար հանդիսաւոր կերպիւ ուխտ ըրած է։

Ներումն կխնդրեմք Տ. Եսայի Ս. Պատրիարքէն՝ այս հարցումն մեր կողմանէ ուղղուելուն համար. որովհետեւ կարծեմք թէ Պօլսոյ Ս. Պատրիարք Հօր կողմանէ ուղղուած ատեն՝ Երուսաղէմայ Ս. Պատրիարքը պիտի դառնայ հարցունել թէ՝ «Դու ինչո՞ւ չես գործադրեր ազգային Սահմանադրութիւնը՝ որոյ գործադրութեան համար ուխտ ըրած ես։ Դու ինչո՞ւ առ ոչինչ դրեցիր ամենայն Հայոց Հայրապետական Աթոռոյն հաւատարմութեան համար ըրած ուխտդ, և առ ոչինչ դրել տուիր նաեւ Մկրտիչ եպիսկոպոսին և ամեն ջանք ըրիր ու զանի բարձրացուցիր Սսոյ կաթողիկոսական դահը, որոյ համար բողոքներ կըլլան և որոյ համար բոլոր ազգը յուզեալ է»։

Ահա այսպիսի վիճակի մը մէջ կը գտնուինք. հարցում մ'եղած ատեն ուրիշ հարցում մը կլսուի։ Այսպէս չէր ըլլար՝ եթէ գոնէ մէկը ուղղութեան և օրինաւորութեան ճամբուն վրայ գտնուէր։ Համար ու հաշիւ, պատասխան ու բացատրութիւն ուզողը թերութեան մէջ գտնուելու չէ, որ դիմացինին ստգտանաց տեղի չտայ և չպարտաւորի այլոց զեղծմանց ալ աչք դոցել, որովհետեւ եթէ փիչ մ'ալ պնդէ, Աւետարանաւ պիտի պօռան երեսն ի վեր թէ «Ձի՞ տեսանես զչիւղ յական իմում, հա՛ն նախ զգերանըդ յականէ քումմէ»։

Կըսեմք թէ՝ ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին յորդորանաց շնորհիւ Ռուսիոյ պատուարժան Հայոց մէջ ի նպաստ Բերայի հրիվղեալ կարօտ ազգայնոց հանգանակեալ գումարն, որ 1500 լիրայի չափ է և կգտնուի մայրաքաղաքիս ռուսական դեսպանատունը, – մօտերս ազգային Պատրիարքարանի պիտի յանձնուի՝ մասնաժողովոյ մը միջոցաւ յիշեալ կարօտելոց բաշխելու համար։

Քաղաքական ժողովն երէկ կանչելով Արմաշի դերապատիւ վանահայրն ամբաստանող վարդապետները՝ ծանուցեր է թէ իրենց ամբաստանութեանց քննութեան խնդիրը կրօնական ժողովոյ և Տնտեսական խորհրդոյ յանձնուած է, անոնց վերաբերեալ ըլլալուն համար։

Ցաւով կիմանամք թէ դերապատիւ Վանահայրն մայրաքաղաքս դալէն յետոյ հիւանդանալով անկողին մնած է։

Ղալաթիոյ ազգային վարժարանին դիմացը քարուկիր շէնք մը կայ, որ շատ տարիներէ հետէ անառակ կանանց վարձու կը տրուի։ Տեղւոյն Թաղական խորհուրդը ամեն ջանք ըրած է այս շէնքը ըստ օրինի կարգադրելու համար, բայց չէ յաջողած։

Երէկ բարձրապատիւ Մայր Թագուհին Ղալաթիայէն անցած ատենը, յիշեալ վարժարանին աշակերտք եկեղեցւոյն առջեւը շարուելով երգեր են, և Նորին բարձրութեան աղերսագիր մը մատուցեր են, յիշեալ նպաստաւոր։

Աղերսագիրն առնուեր է, և անմիջապէս Նորին բարձրութեան կողմանէ մէկը գալով աշակերտաց թիւն իմացեր և տնօրինութեան կողմանէ մէկուն այսօր ժամ 7 ին ատենները կայսերական պալատը գտնուիլը պատուիրեր է, որպէս զի աղերսագրոյն պատասխանն առնու։

Ամասիայէն գրուած է մարտ 2 թուով։

. . . խմբագիր տէր

Ներկայս ձեր փունջ պատուական լրագրոյն էջերուն միոյն մէջ հիւրընկալելու բարեհաճելիդ կը խնդրեմ, որ է՝ ի պատասխան ճանապարհորդութեամբ հայրենեաց գրկերէն տարագրեալ Շաւարշ անուն անձին 1872 փետրվար մէկի յօդուածին . . .։

Շաւարշ, ՝ի զուր խարդաւանած ես, և յանիրաւի յարձակած, քաղաքիս Պարթեւեան վարժարանի վրայ, զի նա չունի բնաւ ցաւալի վիճակ, այլ հինգ ամիս առաջ զայն յաջահովութեան մէջ հաստատուած է ազգայնոց և հոգաբարձուաց բարոյական և նիւթական ձեռնտուութեամբը, որոց պաշտպանութեամբն ու մատակարարութեամբ դէպ ՝ի յառաջադիմութիւն քայլ կառնու, և օր քան զօր պտղատու կը հանդիսանայ. հոգաբարձուքս ասուն և զգայուն են, և գիտեն դպրոցի մը ցաւալի վիճակի մէջ սուզիլ ծփալը, և նորա դարմանը, եւայլն. որուն և ապացոյց է հինգ ամիս առաջ երկուք ու կէս տարի դոց ու ցաւալի վիճակի մէջ մնացող դպրոցը բանալին. եթէ դու ՝ի Պրթ. վարժարան իսկ այցելութիւն մը մատուցած լինէիր, անշուշտ զայն խծբծելու իրաւունք ու հաճոյք չունենայիր, և չարասիրտներու. . . ձայնին արձագանգ տալ չը կրնայիր. ես ստոյգ գիտեմ ու կը վկայեմ, որ դու բնաւ ՝ի Պրթ. վարժարան քայլ մ'ալ մղելու սիրտն չունեցար ու չեկար։

Շաւարշ, Պրթ. վարժարանի Կ. եան դասատուն իմաստակ մէկ մ'ըլլալով ելն ըսելովդ սրտիդ վատութիւնը յայտնած, ցուցած ես և ստած, զի Կ. եան դասատուն իւր իմաստակ չը լինելը շատ առաջ և հիմա յիւր ՝ի գործ և ՝ի վաստակ ցուցած, և արդեանց հետքեր ծնած, և ըստ այնմ ազգէս միշտ սիրուած և դպրոց ընդունուած, և կողմնասիրութեան ու հակառակութեան չար ոգւոց ճիրաններէն ու հարուածներէն, իւր անձնական պատուոյն ու փոփուկ պաշտօնի սիրոյն համար ալ խոյս տուած, հրաժարած, և առած ամնականներն առանց զեղխութեամբ վատնելու, իւր տարեկան ապրուստին նուիրած, և մնացորդը շահեցուցած և հարուստցած է։

Շաւարշ, Պրթ. վարժարանի Բ. Կիւլեան դասատուն դպրոց ըսելը հասարակ ընթերցանութիւն եւայլն աւանդելու տեղ ըսել է ըսելով ազգս երբէք համեզած ու պատրաստ չէ, և իր սկզբունքին դէմ է. գիտէ դպրոց ըսելն ի՞նչ ըսել է, գիտէ դպրոց կառավարելու լաւագոյն եղանակ, ունի տաղանդ ու հանճար դպրոց մ'ընդ առաջ մղելու. ազգս ու հոգաբարձուքս անտասուն ու յիմար չեն, ունին մարդկութեան զգացում, գիտեն ու կը ճանչնեն հանճարեղն ու իմաստակը, և ըստ այնմ կը պարարեն ու կը պատուեն, և ընդ հակառակը կ'ատեն ու անպաշտպան կը թողուն, ինչպէս Եաղուպեանը և Եաղուպեանիները։

Շաւարշ, Կիւլեանի իմաստակ եւայլն ըսելու իրաւունք ունէիր, երբոր Ներսիսեան վարժարանի փառակալմ և ոսկեզօծ Աստուածաշունչ մատեանը գողնալու . . . . . և ՝ի Սամսոն ծախելու՝, և քննութեանց հանդէսներու հրաւիրագիրները տառասխալներով լեցնելու, և խարդախ ստորագրութեամբ առ այս ինչ անձինս ղրկելու, և ՝ի դպրոց իւր գօդէ+ ներկայացնելու, և 40 ական վարայ մուրալու, և խոյրն ու գրգռակը . . . եւայլն նորելու, եւայլն, եւայլն ըլլար։

Շ. Պարոն, յօդուածիդ այսքան պատասխան բաւական կը համարիմ, և կը խնդրեմ, որ Աստուածաշունչ մատեանը գողցողը, կամ ինձ, և կամ սրտիդ մէջ յուսոց կայծ մը ձգող Եաղուպեան վարժարանի դասատուի . . . և կամ իր համախոհներուն հարցնելու և պատասխանն առնելու, և երեք թիւը լեցնող

ցաւալի վիճակ ունող վարժարան մ՚ալ ցուցնելու բարեհաճիք, որպէս զի Ամասիոյ երեք ազգային վարժարաններն ալ 'ի յառաջադիմութենէ ցաւալի վիճակ ունին խօսքդ հաստատ ու ճշմարիտ ըլլայ, ու չամչնաս։

Բ. ԱԲՐԱՀԱՄ Գ. ՇԻՐՎԱՆԵԱՆ

Անցեալներն Իւսկիւտար վախճանեալ Դուրեան բանաստեղծ երիտասարդին վրայ դամբանական քերթուած մի առանձին տետրակով մը տպել տուած է յարգոյ Ե. Ն. Տէվլէթեան, և գրավաճառաց յանձնած է։

Այս առթիւ կծանուցանեմք թէ յիշեալ վաղամեռիկ երիտասարդին երկասիրութեանց տպագրութեան համար Իւսկիւտարի Սէլամլիկի Ընթերցասիրաց ընկերութիւնը յատկապէս փոյթ կոտնի, որում հարկաւ կօգնեն դրասէր ազգայինք, փափաքելով որ փոշեաց տակ չթաղուին երիտասարդական ընտիր հանճարոյ մը արգասիքն։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պոլիս Ադ-սէրայ բարձրապատիւ Մայր Թագուհւոյն չնեալ տուած փառաւոր մկկիթը երէկ բացուեցաւ կրօնական արարողութիւնները մեծահանդէս շքով կատարուելով ի ներկայութեան Նորին բարձրութեան և բարձրաստիճան պաշտօնատարաց ոմանց։

Մայր Թագուհին այս առթիւ առատ նուէրներ բաշխեց աղքատաց։

Հանդիսին ներկայ էր բարձրապատիւ Եուսուֆ Իզզէտտին էֆէնտի ալ։

— Ալապամայի խնդրոյն համար Անգղիոյ կառավարութեան վերջին պատասխանը վաշինկթըն հասեր է։ Թէեւ յայտնի չէ պատասխանին ինչ ըլլալը, բայց մայրաքաղաքիս Պորսայի մէջ հարկաւ շահադիտաց ոմանց ձախող մեկնութեանց պատճառաւ է որ գնոցիտէն իւր ընթացիկ գինէն վաթսուն փարայի չափ իջաւ։

Մեր կարծիքն ի սկզբանէ անոի այն է թէ Անգղիոյ և Ամերիկայի կառավարութիւնները վերջապէս խաղաղութեամբ վախճան կուտան այս խնդրոյն, հեռատեսութեամբ նկատողութեան առնելով իրենց վիճակը և պատերազմին աղէտքը։

— Հեռագրի գիւտն ընող կամ կատարելագործող անձին այս օրերս մեռած ըլլալը կծանուցանէ Նոր-Եորքէն քաշուած հեռագիր մը։

— Կայսերական կառավարութիւնը որոշեր է որ այսուհետեւ մանր և ուրիշ որեւէ տուրք չառնուի Յաճկաստանի մէջ չինուած երկրագործական գործեաց համար։ Այս որոշումն ի պաշտօնէ հաղորդուած է բոլոր կուսակալութեանց։

— Այս տարի այլեւայլ երկիրներէ Մէքքէ ուխտի գացող մահմեդականաց թիւը 110 հազարի հասած է։

— Անցեալ հինգշաբթի օրը ծխախոտի մենավաճառի դէմ ծխավաճառաց կողմանէ Օգոստափառ Սուլթանին բաշմութեամբ խնդրագիր տրուած ըլլալուն պատճառաւ բանտարկեալ 20 ի չափ ծխավաճառք արձակեցան։

Կըսուի թէ՝ ծխավաճառաց երեւելիներէն եղող փաշա-զատէ ըսուած անձին համար՝ որ անցեալ շաբաթ օրը մայրաքաղաքէս մեկներ է ծխախոտ առնելու պատճառաւ, պէտք եղած տեղերը հրաման դացեր է բռնել և մայրաքաղաքս ղրկել։ Կիմանամք որ այս անձը կառավարութեան մատներ է ծխավաճառները, ստելով թէ կառավարութեան դէմ խռովութիւն հանելու և կայսերական պալատը կոխելու դիտաւորութիւն ունին, և ինքն յետ այս մատնութեան ձգեր է մայրաքաղաքս։ Այժմ կվնտռուի ինքն, անտարակոյս երեւան ելնելով թէ ծխավաճառք ո՛չ երբէք այսպիսի դիտաւորութիւն մ՚ունեցած են, այլ միայն իրենց ըլլալիք վնասուց առաջքն առնելու համար Նորին կայսերական վեհափառութեան դիմումներուն չնորհը կխնդրեն։

— Հինգշաբթի երեկոյ մայրաքաղաքս եկած հեռագրէ մը կիմացուի թէ՝ Անթաքիայի և Հալէպի մէջ ուժգին դեռնաշարժներ պատահելով, շատ չէնքեր փլեր և բազմաթիւ մարդիկ վնասակաց տակ մնացեր են։ Մինչեւ այս առաւօտ այս տրկածին վրայ մանրամասն տեղեկութիւն եկած չէ, դեռնաշարժին պատճառաւ հեռագրական թելերը խանգարուած ըլլալով։

Պալայի աստիճան տրուեցաւ Շուրայի-Տէվլէթի անդամ և բարձրապատիւ Մայր Թագուհւոյն սեղանաւոր Մըսըրլեան Պօղոս պէյին, և հասարակաց կրթութեան պաշտօնէի խորհրդական Ալէքօ պէյին։

— Անցեալ հինգշաբթի օրը Պոլիս Պալըգ-պազար այրած շտեմարանին մէջ 26 հազար լիրայի արժէքով շաքար՝ խահվէ՝ բամբակ կայ եղեր, և շտեմարանը՝ որ տաճիկ տիկնոջ մ՚է, Սիկուրդայի դրուած չէ, բայց յիշեալ վաճառքէն 7 հազար լիրայի բան Սիկուրդայի դրուած է եղեր։

— Բումէլիի երկաթուղւոյն բաժնետոմսերուն վերջին վիճակահանութենէն՝ որ երկուշաբթի օրը տեղի ունեցաւ, առաջին պարգեւը այսինքն 600 հազար ֆրանգ մեր հռոմէական ազգայիններէն Նաֆիլեան ընտանեաց ելեր է։

— Մայրաքաղաքիս անգղիական դեսպան Պ. Էլիոդ՝ որ ժամանակի մը համար Լոնտոն կդտնուէր, արտաքին գործոց պաշտօնէի խորհրդական պիտի անուանի եղեր։

— Մանասթիրի մօտ քանի մը դիւղաքաղաքաց եկեղեցիները դողեր մըտնելով, դտնուած ոսկի ու արծաթ ըսպասներն առեր, և աթոռ ու ուրիշ այսպիսի կարասիքն ալ ժողվելով կրակի տուեր են։

Կարնոյ մէկ դիւղին մէջ երկամեայ տաճիկ օրիորդիկ մը խօսել սկսած ըլլալով, մայրը սարսափեր և կաթը կտրելով կենդանեաց կաթ տալ սկսեր է։ Սակայն յետոյ հասկնալով թէ երկիւղի բան չկայ, սկսեր է դիւցունել, և օրիորդիկն ողջ առողջ ըլլալով օր յօրէ խօսելու ժէջ յառաջ կերթայ եղեր ընդդէմ բնութեան և ի զարմանս տեսողաց ու լսողաց։

Սերվիոյ իշխանութիւնը այս օրերս կայսերական կառավարութենէն քանի մը բերդերու բնակչաց պարսպուիլը և իրեն յանձնուիլը կպահանջէ եղեր։

Այս լուրը Եւրոպայի լրագիրներէն կելնէ և ստուգութեան կարօտ է։

Զեմք կարծեր որ յիշեալ իշխանութիւնը այսպիսի պահանջումներու ելնէ թողլով իւր ներքին բարեկարգութեան գործերը։

— Ամերիկայի նախագահին որդին, Շերման երեւելի զօրապետին հետ Եգիպտոս կդտնուին քանի մ՚օրէ հետէ։ Արդէն ծանուցած եմք թէ մայրաքաղաքս ալ պիտի դայ։

Շատ դէպքերով հաստատուած է թէ մայրաքաղաքիս մէջ խաբեբայ և դանդաղ մարդիկ թիւրքիոյ ժողովրդեան ընդարձակ աղքատասիրութենէն քաջալերեալ՝ մուրացութիւնը իրենց արհեստ մ՚ըրած են, և այս կարգի մարդոց ոմանք բազմիցս այլ և այլ կեղծ կերպարանքներ կառնուն և փողոցները կթափառին որպէս զի կարող ըլլան դիւրաւ շարժել զիրենք տեսողաց գութը։

Ահաւասիկ այս օրերս Երեւան ելած է խաբեբայ մուրացիկ մը, հետեւեալ կերպիւ։ — 15 տարիէ հետէ կամուրջին դըլուխը և ուրիշ բազմամբոխ տեղեր մուրացիկ կին մը կտեսնուէր։ Ոստիկանաց միւլազիմ մը, Պալըքէսէրցի Հասան աղա, անոր ձեռաց ու ոտից խոշորութենէն և շարժուածքներէն ենթադրելով թէ կին չէ, ոստիկանութեան պաշտօնատան կծանուցանէ։ Մուրացիկը կկանչուի քննութեան համար. կպնդէ թէ ինքը կին է, և թէ զաւակ ալ ունեցած է բայց Աստուած շուտով իւր ձեռքէն առած է. ասկէց զատ վկաներ ալ կբերէ իւր կին ըլլալն հաստատելու նպատակաւ. միւս կողմանէ Հասան աղա ամեն պատասխանատուութիւն յանձն առնելով կպահանջէ որ քննութիւնը յառաջ տարուի, և հետեւաբար բժշկաց քննութեամբ կհաստատուի որ արդարև իգական սեռէ է, բայց յաղոցած է շատ տարիներ ինքզինքը իբրեւ կին կեղծել և յաճախ կանանց բաղնիքներն ալ մտած է։ Այս խաբեբայն այժմ ոստիկանութեան բանտին մէջ կդտնուի ի փոխարէն իւր բազմամեայ խաբէութեան։

Ո՛չ սակաւ զարմանալի է հետեւեալ դէպքն ալ։

Պոլսոյ կողմը բնակող մէկը Թօփհանէ Նորակաղմ հրապարակին մէջ ունեցած տունը վարձու տալով՝ բաւական ժամանակէն յետոյ նոյն կողմը անցեր և պատահմամբ իւր տանը հրապարակէն անցած առենը տեսեր է որ իւր տանը հետքն անգամ չկայ։ Մարդը այլայլելով ասդին անդին կվազայ, և վերջապէս հոն դտնուած նպարավաճառին դիմելով կը հարցունէ իւր տանը ինչ ըլլալը. նպա-

բավաճառը առանց պատասխանելու կսկսի երեսն ի վեր ծիծաղել. մարդը ասոր վրայ բոլորովին ինքիրմէ դուրս ելնելով անցնող դարձողին կպատմէ իւր տանը տեղէն փախչիլն և ո՛ւր ըլլալն չը-գիտնալը, և իւր վրայ ամենուն կարեկցութիւնը կհրաւիրէ, և քիչ մնացեր է որ յիմարանոց տարուի իբրեւ յիմար, եթէ յանկարծ տան մը պատուհանը բացուելով տիկին մը տեղեկութիւն չտայ թէ՝ տանը վարձուորները ելնելէն յետոյ, ինք փլցունել տուած է զայն՝ իւր տանը տեսարանը դոցելուն համար։ Ասոր վրայ կխելաբերի մարդը և անմիջապէս քաղաքապետութեան պաշտօնատունը դիմելով կտուդէ թէ արդարեւ յիշեալ տիկինը փլցունել տուած է, հաւատացունելով թէ իւր սեպհական ստացուածն է։ Արդ՝ տանտէրը բողոք ըրած է և իւր ընտանեաց փոխարէնը կպահանջէ։

Ի՞նչպէս կըլլայ որ քաղաքապետութիւնը առանց ստուգելու տուն մը վար առնելու հրաման կընէ։

Գերմանիոյ կառավարութիւնը, Աւստրիոյ կառավարութենէն յատկապէս խնդրեր է որ առաջիկայ տարւոյն մէջ բանալիք Արուեստահանդէսը տարի մը ետ ձգէ, որպէս զի գերմանացիք ալ կարող ըլլան իրենց երկրագործական ու արհեստական արդիւնքն հանդիսացունել, մինչեւ այն ատեն պատրաստուելով՝ մինչդեռ այժմ վերջին պատերազմին պատճառաւ անպատրաստ վիճակի մէջ կգտնուին։

— Գաղղիոյ Երեւելի լրագիրներէն Ֆիկարոյի խմբագրապետը միամնեայ բանտարկութեան և 3000 ֆրանգ տուգանաց դատապարտուեր է, Փարիզի պաշարման ատեն հրամանատարութիւն ընող Թրոշիւ զօրապետին դէմ ամբաստանութեան յօդուած մը հրատարակած և դատաստանաւ ապացուցանելու անկարող ըլլալուն համար։

— Անգղիոյ թագուհին, իւր գահաժառանգ որդւոյն առողջանալէն յետոյ գոհաբանական աղօթիից համար Ս. Պօղոս եկեղեցին գացած ատենը 3 միլիոն 250 հազար ֆրանգ ընծայեր է յիշեալ եկեղեցւոյն։

— Գաղղիոյ կառավարութիւնը ուզելով կարելի եղածին չափ ժողովուրդը հեռի պահել արբեցութենէ և անոր նիւթական ու բարոյական բաղմադիմի վնասներէն, Երեսփոխանական ժողովոյ միջոցաւ տուգանք ու բանտարկութիւն որոշեր է արբեցողաց համար։

Մեր երկրին համար ալ՝ ուր վերջին ժամանակներս շատ յառաջ գացած է արբեցութեան բաղմաղէտ մոլութիւնը, եթէ այսպիսի կարեւոր որոշում մ՚ըլլայ, շատերը պիտի հարկադրին ելնել դինիի և օղիի տակառներուն քովէն, և հետեւաբար բաղում թշուառ ընտանիք պիտի երջանկանան։

Նամակի բուլերը հնարող անգղիացի Լորա Լոնդատ այս անգամ 85 տարեկան հասակին մէջ մեռեր է։ Բայց ի ուրիշ հարստութենէ, տարին 7 միլիոն ֆրանգ եկամուտ բերող կալուածներ ունի եղեր։

— Ամերիկացի թատրոնապետ մը վերջին օրերս Գաղղիոյ կառավարութենէն արտօնութիւն ստացեր է Փարիզի մէջ հետեւեալ զարմանալի ներկայացումն տալու համար։— Անթեւ և անոտն մանկտարդ աղջիկ մը ակռաներովը կկարէ, կգրէ, կգծէ և կներկէ։

Ասկէց երեք տարի յառաջ այս թատրոնապետն արտօնութիւն ուզեր է, բայց մերժուեր է։

— Մօտերս Փարիզի մէջ 32 ընտանիք՝ իրենց բնակած երկու տուները փլչելով, ամբողջապէս փլատակաց տակ մնացեր են։

— Գաղղիոյ կառավարութիւնը որոշեր է որ Պատուոյ Լէգէոնի պատուանշանը այսուհետեւ միայն 10 հազար քաղաքական և 15 հազար զինուորական անձանց տրուի։

— Անուանի մեծահարուստ Բօշիլտի մէկ որդին Փարիզի մէջ պատկեր մը գներ է 40 հազար ֆրանգի, ծախողին հետ երբէք սակարկութիւն չընելով։ Այս առուտուրին վրայ քանի մը շաբաթ անցնելէն յետոյ, նոյն ինքն Բօշիլտ պատահմամբ մի և նոյն խանութը կուգայ և երկար ու տաղտկացուցիչ սակարկութեան մը կմտնէ, որուն չկրնալով հանդուրժել խանութպանը, կըսէ թէ «Շատ ապրի ձեր որդին, ձենէ առատաձեռն է, մտերս հետը առուտուր մ՚ըրինք, ուզածնիս տուաւ առանց սակարկութեան»։ Բօշիլտ պատասխաներ է թէ «Այո՛, նա ինծի պէս հարուստ հայր մ՚ունի, բայց ես ո՛վ ունիմ»։

— Փարիզի մէջ պատկերի սիրահար պարոնի մը ունեցած պատկերներն այս անգամ աճուրդի հանուելով, 182 հատին համար 1 միլիոն 702 հազար ֆրանգ տրուեր է։

— Անգղիոյ կառավարութիւնը Հնդկաստանի ոստանեալ կառավարչին տիկնոջ՝ 1000 լիրա տարեկան որոշեր, և որդւոյն՝ 20 հազար լիրա ընծայեր է։

— Ճարոնի կայսեր կողմանէ ինքնագիր նամակ մը և ընծաներ ղրկուեր են Գաղղիոյ հասարակապետութեան նախագահ Պ. Թիէրի։

Ներկայ տարւոյս Արամեան տարեցոյցի մէջ գտնուած թիւ 8, 10, 12 և 13 Հանելուկներուն լուծումն ընելով յարգոյ Խաչիկ Փիլիբոսեան և յարգոյ Մ. Յովհաննէս Ֆէյլեան, ղրկած են մեզ ի հրատարակել։

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻՒ 8 ՀԱՆԵԼՈՒԿԻՆ

Ի՞նչ շատ յարմար՝ ծովին կուգայ,
Զուր չկայ՝ կար, չկար՝ ծով կայ.
Ի՞նչ ունիս տար ծովին՝ կուլ տայ,
Բայց չընդունիր՝ միշտ ետ կուտայ։

Նորա կեանք, վիշտ, յոյս, սէր բաշխել,
Այն է՝ մարդ, դիր տանիլ բերել.
Յայտ է վերքին վուշ կապելը,
Ամեն պահանջքս տուժելը։

ԹԻՒ 10

Հողն առաջուց ինքիրմէ կար,
Բայց մարդու պատկեր չինուած չէր.
Աստուած ինքը մարդ հացոյց,
Մարդը կրկին հողի դարձոյց։

ԹԻՒ 12

Հրացանին աչքը կընտիկ,
Եւ յիրաւի դանդը տափկիկ.
Է անվեզուս և անտօտիկ,
Արաղընթաց քան զմարդիկ։

ԹԻՒ 13

Խեղճութիւնով լայ Հայաստան,
Որդիքս, կըսէ, ասա անդ խայտան.
Երբ փափաքի ազատութեան,
Շուտ մը իրեն սուր ցոյց կուտան.
Հայաստա՛ն է, Հայաստան,
Մեր անձկալին Հայաստան։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԹՈՒՂԹ

ԱՌ ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ

ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍՈՅ

ԵՒ

ԱՐԴԱՐԱԽՈՀ ԱՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ՅԱՐՄԱՇ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Զ. Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ ՎԱՆԱՅ

— Գին քառորդ մէճիտ.

Զմիւռնիոյ Տէտէեան տպարանէն ի լոյս ընծայեալ Նոր-Տօ՛ փարեզ ընտիր վիպասանութեան վերջին հատորն ալ մայրաքաղաքս եկած է, և կդտնուի Զադմագճըլար-Եօղուշու թիւ 10 Տէտէեանց վաճառատունը, և դրավաճառաց խանութները, ի գին 15 ղրուշ։

ԱԶԴ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՍԱՐԱՆ Ի ՊԱԼԱՏ

ԴԱՍ Ա.

ԱՌՈՂՋ ԵՐՋԱՆԻԿ ԵՒ ԵՐԿԱՐ ԿԵԱՆՔ

Յառաջիկայ կիւրակէ մարտ 26 Պալատու Խորենեան վարժարանը ժամ 6½-7 ին վերոյիշեալ նիւթերուն վրայ պիտի դասախօսէ մեծ. Գ. Պաղտասարեան. բացատրութիւնը մեծադիր անդամաղննական պատկերներով պիտի ըլլայ։ Տարակոյս չկայ որ կենաց առողջութեանը, երջանկութեանը և երկարութեանը բաղձացող ծնողք օրիորդք և երիտասարդք պիտի փութան նոյն ժամուն ներկայ գտնուիլ իրենց բոլոր կենացը համար խիստ օգտակար դաս մը առնելու։

Մուտք 1 ղրուշ ի նպաստ դպրոցին։

Հայկական դատարանի
Տնօրէն
Դ. Ս. Ֆրէնկեան

Մայրաքաղաքիս և դաւառաց աղգային վարժարանաց մէջ հայերէն լեզուի և թուաբանութեան դասախօսութեան համար պատրաստ մէկը կայ։ Պէտք ունեցողին կներկայանայ լրագրոյս տնօրինութեան միջոցաւ։

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՋԻ

1. -Միայն շաբաթ օրերը կը հրատարակուի։

2. -Տարեկան բաժանորդագինն է ժողովրդական երկու ոսկի՝ կանխիկ վճարելի թէ մայրաքաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ դաւառաց համար։

3. -Տեղական ու դաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ։

4. -Հատը 40 փարայ է, և կդտնուի ամէն Հայ դրավաճառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով։

5. -Ծանուցման տողը 40 փարայ է մէկ անգամի համար։ Աւելի ածան կըլլայ աւելի անգամներու համար։

6. -Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան, Կ. Պոլիս Գիւրքճի խան վարի յարկ թիւ 26։

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՍԷՓ ԳԱՎԱՖԵԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ ԳԻՒՐՔՃԻ ԽԱՆ ՎԱՐԻ ՅԱՐԿ ԹԻՒ 26